

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4*
PARTICIPATORY MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE JURISDICTION OF THE SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

อนันต์ มิ่งขวัญ¹, สมเดช Sawandee² และ สุทธิศักดิ์ แก้วจินดา³

Anan Mingkhwan¹, Somdet Sawandee² and Suttisak Kaewjinda³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: xananming@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 เมษายน 2569; วันที่แก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 6 พฤษภาคม 2569

Received 21 April 2026; Revised 4 May 2026; Accepted 6 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครู ปีการศึกษา 2568 จำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.990

Citation:

* อนันต์ มิ่งขวัญ, สมเดช Sawandee และ สุทธิศักดิ์ แก้วจินดา. (2569). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 4(3), 1700-1718.

Anan Mingkhwan, Somdet Sawandee and Suttisak Kaewjinda. (2026). Participatory Management In
Educational Institutions Under The Jurisdiction Of The Sisaket Primary Educational Service Area Office 4.
Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 1700-1718.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ของแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลและการสื่อสาร

คำสำคัญ: การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม, สถานศึกษา

Abstract

This research aims to study and compare participatory management in schools under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4, classified by position, educational level, and school size, and to examine the approaches to participatory management in schools under the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4. The research sample consisted of 331 administrators and teachers in the 2025 academic year. The research instrument was a 5-level Likert scale questionnaire with a content validity index between 0.60 and 1.00, and a reliability coefficient of 0.990 for the entire questionnaire and the interviews. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings revealed that:

1. The overall level of participatory management in schools under the Office of the Sisaket Primary Educational Service Area 4 was high.

2. A comparison of opinions on participatory management among schools under the Office of the Sisaket Primary Educational Service Area 4, categorized by position, educational level, and school size, showed no significant differences overall or in specific aspects.

3. Guidelines for participatory management in schools under the jurisdiction of the Sisaket Primary Educational Service Area Office 4 consist of 4 areas: planning, decision-making, implementation, evaluation, and communication.

Keywords: Participatory management, Educational institutions

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นวาระสำคัญระดับชาติที่ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้วางหลักการสำคัญคือ การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง พร้อมทั้งเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรภายใน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก เพื่อให้การจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของท้องถิ่นอย่างแท้จริง การปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เขตพื้นที่และสถานศึกษาต้องดำเนินการโดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและบริหารการศึกษา การดำเนินการตามหลักการกระจายอำนาจนี้ สัมพันธ์โดยตรงกับการนำ การบริหารแบบมีส่วนร่วม มาใช้เป็นกลไกหลักในการบริหารสถานศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้าง ธรรมาภิบาล ในองค์กร เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดความ โปร่งใส ความ รับผิดชอบร่วมกัน และการสร้าง ความ เป็นเจ้าของ ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญต่อการบริหารงานตามวิทยาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะในวงการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากถือเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบใน การพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เน้นย้ำถึงหลักการจัดการศึกษาที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการกระจายอำนาจ มาตรา 29 ยังระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ จัดการศึกษาและร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นพันธกิจหลักที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำมาปฏิบัติเพื่อสร้างธรรมาภิบาลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงช่วยให้การดำเนินงานโปร่งใส แต่ยังทำให้การตัดสินใจมีความครอบคลุม ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการและบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง โดยกระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และการทำงานเป็นทีม การบริหารงานแบบนี้เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีอิสระ โดยกระทำด้วยความเต็มใจ เพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งถือว่าสำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะถ้าผู้บริหารไม่มีความต้องการให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ย่อมยากที่จะให้เกิดบรรยากาศแบบประชาธิปไตยได้ ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงเรื่องต่าง ๆ และพิจารณาว่าจะใช้เทคนิคการบริหารแบบใดในสถานการณ์ใด และปัจจัยสำคัญอีกประการคือผู้ปฏิบัติงานแม้ผู้บริหารจะปรารถนาให้เกิดการมีส่วนร่วมเพียงใด แต่หากผู้ปฏิบัติงานไม่เต็มใจ ไม่สนใจ หรือไม่เห็นความสำคัญ การมีส่วนร่วมก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและพฤติกรรมด้านคุณธรรม ปัจจัยแห่งความสำเร็จยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น เวลา สถานที่ ภาวะผู้นำ สถานการณ์ และวิถีชีวิตของคนแต่ละคนในสังคม ดังนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน โดยมีรากฐานมาจากแนวคิดสำคัญสองประการที่เน้นคุณค่าและแรงจูงใจของมนุษย์ ดังนี้ รากฐานจากทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนมุมมองการบริหารจากการ เน้นงานมาเป็นการเน้นคน โดยมีจุดเริ่มต้นจากการศึกษา Hawthorne Studies ของ Elton Mayo หลักการนี้เชื่อว่าผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับ

ศักดิ์ศรีและความรู้สึกของบุคลากร ยอมรับความคิดเห็น และมองว่าบุคลากรเป็นมนุษย์ที่มีความต้องการทางสังคม การให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารช่วย สนองความต้องการทางสังคม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร และส่งผลถึงนักเรียน/ผลลัพธ์ขององค์กรโดยตรง การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังตอบสนองต่อ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Abraham Maslow ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกขับเคลื่อนโดยความต้องการ 5 ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ความต้องการระดับสูง ของพีระมิดคือความต้องการบรรลุศักยภาพแห่งตน การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และศักยภาพสูงสุดในการแก้ปัญหาและพัฒนางานซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุศักยภาพแห่งตน ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่น่าแนวคิดพื้นฐานของทั้งสองทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ โดยเชื่อว่าการที่บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วย สนองความต้องการทางสังคม และ ตอบสนองความต้องการในระดับสูง ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การมี แรงจูงใจ ความผูกพัน และประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น ในองค์กร

แม้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีประโยชน์ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติการนำไปใช้ในบริบทของโรงเรียนก็เผชิญกับปัญหาและความท้าทายสำคัญหลายประการ โดยอาจพบปัญหาการขาดแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากรไม่เห็นความสำคัญซึ่งปัญหานี้มาจากทั้งสองฝ่าย บุคลากรบางส่วนอาจขาด ความเชื่อมั่น ว่าผู้บริหารจะนำความคิดเห็นไปใช้จริง หรือมองว่าการมีส่วนร่วมเป็นเพียงพิธีกรรม ขณะที่ผู้บริหารบางส่วนยังคงมี ทศนคติแบบสั่งการ ไม่ยอมกระจายอำนาจหรือเปิดใจรับฟังอย่างจริงจัง หรือไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ รวมถึงการขาดความสัมพันธ์และเกิดความขัดแย้งในองค์กร ในบางโรงเรียนอาจมีการมีส่วนร่วมในระดับที่จำกัดเช่นการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นต้องใช้เวลานาน ซึ่งมักขัดแย้งกับตารางสอนและภาระงานที่แน่นอยู่แล้วของครู ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเสียเวลาและเกิดความเบื่อหน่ายต่อการประชุม หรือยังคงรูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งส่งผลให้การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงอาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2568)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ การบริหารโรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ

สูงสุดจึงต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในการสร้าง ธรรมนูญ และความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและนโยบายอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งบางโรงเรียนอาจมีการมีส่วนร่วมในระดับที่จำกัด หรือยังคงรูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งส่งผลให้การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ของผู้เรียน ครู และชุมชน การขาดประสิทธิภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงอาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาและประเมิน สภาพปัจจุบัน ระดับการปฏิบัติ และปัญหา/อุปสรรค ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพป. ศรีสะเกษ เขต 4 อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ในการ กำหนดแนวทางและกลยุทธ์ ในการส่งเสริมและพัฒนากการบริหารงานของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของเขตพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,392 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4, 2568)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนบุคลากร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 กำหนดขนาดโดยใช้ตารางจี้และมอร์แกน จำนวน 331 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่แบบสอบถาม ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถามถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ 15-20 นาที และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4.2 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4.3 แนะนำตัวเอง และสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง

4.4 บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

4.5 ป้อนคำถามเหมาะสมกับเวลา และทำการบันทึกหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ

4.6 ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด: 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามขนาดของ สถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่

3.1 t - test แบบ Independent samples

3.2 F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการ ของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลและการสื่อสาร และด้านการวางแผน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตัดสินใจ โดยมีผลสรุปแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ แผนงานและโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความคาดหวังของชุมชน รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและบริบทความต้องการของสถานศึกษา และผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรร่วมวางแผนการบริหารทั่วไป เช่น การจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดจากการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรทุกภาคส่วน

1.2 ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ และการเงิน รองลงมา ผลการตัดสินใจของผู้บริหาร มีความสอดคล้องกับมติหรือข้อสรุปจากการประชุมร่วมกันของคณะครู และ ผู้บริหารชี้แจงเหตุผลและข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจให้บุคลากรทราบอย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกิจงานวิชาการ

1.3 ด้านการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัด ระบบการนิเทศภายใน ที่บุคลากรมีส่วนร่วมในการให้และรับคำแนะนำ รองลงมา มีระบบการนิเทศภายในที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน และ บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม

1.4 ด้านการประเมินผลและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ สถานศึกษามีการเปิดเผยผลการประเมินให้บุคลากรรับทราบอย่างโปร่งใสและทั่วถึง รองลงมา คือ ผู้บริหารเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย หลากหลาย เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการให้

บุคลากรประเมินตนเอง และสะท้อนผลการทำงานร่วมกันระหว่างคณะทำงาน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานในปีถัดไปอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. สรุปแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 5 โรงเรียน ที่ได้รับรางวัลผลงานทางด้านวิชาการระดับชาติ เกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อระดมความคิดเห็นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินคุณภาพภายใน-ภายนอกมาเป็นฐานข้อมูล ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในแต่ละโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและสามารถติดตามความก้าวหน้าได้ สรุปแผนปฏิบัติการประจำปีโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา และสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานต่อไป

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเปิดโอกาสให้ครูบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคลหรือคณะทำงานเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดความรับผิดชอบร่วมกันส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหาร ครู และเครือข่ายชุมชน โดยจัดประชุมติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และ

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เปิดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคจากผู้ปฏิบัติงาน และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและยั่งยืนในการบริหารจัดการ

3. ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย เช่น ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ด้านวิชาการ เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพ และผู้ปกครองได้รับข้อมูลพัฒนาการของบุตรหลานอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา เช่น อาคารสถานที่ หรือแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและเกิดประโยชน์ร่วมกัน ยกย่อง เชิดชูเกียรติ หรือมอบรางวัลแก่บุคลากรและเครือข่ายที่มีส่วนร่วมอย่างโดดเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจร่วมกัน สื่อสารผลสำเร็จและความก้าวหน้าอย่างโปร่งใส เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัด และวิธีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน จัดให้มีการประเมินผลทั้งภายในและภายนอก โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา ส่งเสริมการสะท้อนผล (Reflection) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังการดำเนินกิจกรรมหรือสิ้นปีการศึกษา เพื่อค้นหาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางปรับปรุง เปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อร้องเรียนจากทุกภาคส่วนอย่างโปร่งใส และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สรุปและรายงานผลการประเมินต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมจัดทำแผนปรับปรุงแก้ไข (Action Plan) เพื่อให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืน (PDCA) ในสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลและการสื่อสาร และด้านการวางแผน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตัดสินใจตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีการมอบหมายหน้าที่และติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นอกจากนี้ การประเมินผลและการสื่อสารมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ มีการประชุมชี้แจงและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในองค์กร อย่างไรก็ตาม ด้านการตัดสินใจอาจมีข้อจำกัดจากโครงสร้างการบริหารที่ยังคงยึดระบบสายบังคับบัญชาเป็นหลัก ส่งผลให้การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังไม่เต็มที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ก้องเกียรติ รักธรรม (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ไชยา หานุกาพ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้

สถานศึกษาทุกแห่งยึดถือเป็นแนวทางเดียวกันผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการสื่อสาร ทำความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่สอดคล้องกันวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาในสังกัดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เน้นการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนระบบการติดตาม ประเมินผล และการกำกับดูแลจากต้นสังกัดดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4. ประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ สุพล จอกทอง (2567) ได้ทำวิจัย เรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ สุริยา ชานกัน (2568) ได้ทำวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เมื่อจำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. สรุปแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จากการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

อย่างชัดเจน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินคุณภาพภายใน-ภายนอก มาเป็นฐานข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในแต่ละโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและสามารถติดตามความก้าวหน้าได้ สรุปแผนปฏิบัติการประจำปีโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา และสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานต่อไป

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคลหรือคณะทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหาร ครู และเครือข่ายชุมชน โดยจัดประชุมติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เปิดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคจากผู้ปฏิบัติงาน และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและยั่งยืนในการบริหารจัดการ

3. ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ด้านวิชาการ เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพ และผู้ปกครองได้รับข้อมูลพัฒนาการของบุตรหลานอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา เช่น อาคารสถานที่ หรือแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและเกิดประโยชน์ร่วมกัน ยกย่อง เชิดชูเกียรติ หรือมอบรางวัลแก่บุคลากรและเครือข่ายที่มีส่วนร่วมอย่างโดดเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจร่วมกัน สื่อสารผลสำเร็จและความก้าวหน้าอย่างโปร่งใส เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ ตัวชี้วัด และวิธีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน จัดให้มีการ

ประเมินผลทั้งภายในและภายนอก โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา ส่งเสริมการสะท้อนผล (Reflection) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังการดำเนินกิจกรรมหรือสิ้นปีการศึกษา เพื่อค้นหาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางปรับปรุง เปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อร้องเรียนจากทุกภาคส่วนอย่างโปร่งใส และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สรุปและรายงานผลการประเมินต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมจัดทำแผนปรับปรุงแก้ไข (Action Plan) เพื่อให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างยั่งยืน (PDCA) ในสถานศึกษาจากแนวทางการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่าสอดคล้องกับนักวิชาการ ญัฐพงษ์ คำเขิน และคณะ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมและพัฒนาประสิทธิผลผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงตลอดจนให้ความรู้และความเข้าใจ มีการร่วมวางแผน มีการกำหนดนโยบายที่เหมาะสม และให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และพิมพ์พิมพ์ชมเชย สุภายอง (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลอง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอกอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย สังเคราะห์ได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 3 ข้อ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 15 ข้อ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 3 ข้อ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 3 ข้อ และพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และ มิรินทร์ พนมอุปการ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารตามแนวคิดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดาหลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารตามแนวคิดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดาหลา จากการศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาควรยึด

หลักการสำคัญของการบริหารตามแนวคิดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 แนวทาง ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหารตนเอง หลักการพัฒนาทั้งระบบ และหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ส่วนแนวทางในการบริหารตามแนวคิดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยการประชุมคณะครูและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสถานศึกษาควรมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคคลในการปฏิบัติงาน ให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพส่งผลให้นักเรียนมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง มีการรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลและการสื่อสาร **ข้อเสนอแนะ** 1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีบทบาทร่วมในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้เสนอแนวคิดในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พัฒนากลไกการทำงานเป็นทีม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน จัดให้มีการติดตาม สนับสนุน และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น 2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจในประเด็นสำคัญ เพื่อให้การตัดสินใจมีความรอบคอบและครอบคลุมทุกมิติ ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันประกอบการตัดสินใจ พร้อมทั้งจัดเวทีประชุมหรือระดมความคิดเห็นอย่าง

เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ยึดหลักฉันทามติและเหตุผลเป็นสำคัญ ลดการใช้อำนาจแบบสั่งการฝ่ายเดียว เพื่อสร้างความยอมรับ ความเข้าใจร่วมกัน และความร่วมมือในการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: CURSQA.
- กองเกียรติ รักษัธรรม. (2563). การวิเคราะห์ห้องประกอบตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศิลปะการจัดการ, 4(2), พฤษภาคม – สิงหาคม 2563. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.
- ไชยา หานุกาพ. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพงษ์ คำเงิน และคณะ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พิมณัฐ สุภายอง. (2563). การศึกษาการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลอง อำเภอมะพ่ายหลวง จังหวัดเชียงราย.
- มิรินทร์ พนมอุปการ. (2562-2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารตามแนวคิดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดาดหล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล.สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. (2568). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.ssk4.go.th/>

สุพล จอกทอง. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนครราชสีมา.

สุริยา ชานกัน. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารทัศนมิติทางการศึกษา, 3(1), 397.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.